

MUISTIO/MA

13.2.2014

KVANK / Työn ja päivätoiminnan valiokunta

Aika: Maanantai 10.2.2014 klo 10.00-16.00

Paikka: Kehitysvammaliitto, luentosali, 4. kerros

Läsnä-/poissaolijat:

Organisaatio	Varsinainen jäsen				Varajäsen			
	Sukunimi	Etunimi	Läsnä	Poissa	Sukunimi	Etunimi	Läsnä	Poissa
Aspa Palvelut Oy	Milonoff	Seija		X				
Aspa-säätiö	Rajaniemi	Katja	X		Lintinen	Milka		X
Aula-työkoti	Salama	Sanna		X	Aho	Janette	X	
Autismi- ja Aspergerliitto	Vienonen	Elina	X					
Autismisäätiö	Ulander	Ritva		X	Ekman	Hanna	X	
Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä	Mäki-Torkko	Marjut		X				
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri Eksote	Ikäheimonen	Anne		X				
Eteva kuntayhtymä	Hento	Merja	X		Repo	Laura-Kaisa	X	
Förbundet De Utvecklingsstördas Vål FDUV	Avellan	Monica	X		Mäenpää	Marita		X
Helsingin kaupunki	Pohjanheimo-Vihavainen	Elisabeth	X		Rajamaa	Lila		X
Hämeenlinnan seudun työvalmennussäätiö Luotsi	Leino	Terttu	X		Vanhatalo	Eija	X	
Joensuun kaupunki	Finne	Ari		X	Hagman	Anu		X
Jyväskylän kaupunki	Veijalainen	Reijo		X				
Kehitysvammaisten Palvelusäätiö	Hänninen	Katri		X				
Kehitysvammaisten Tukiliitto	Vuorenpää	Kari	X		Hakola	Mari	X	
Kehitysvammaliitto	Ahlistén	Marika	X		Seppälä	Heikki	X	
Keski-Suomen Vammaispalvelusäätiö	Luoma-aho	Sari	X					
Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä	Mustonen-Juopperi	Merja	X					
Kouvolan kaupunki	Rinkinen	Pertti	X					
KVPS Tukena Oy	Hyvärinen	Minna	X		Sulonen	Jyrki		X
Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä Carea	Pesu	Timo	X					
Kärkulla samkommun	Grönroos	Marina		X	Söderbacka	Gunveig		X
Me Itse ry	Osara	Jaana	X					
Nuorten Ystävät -palvelut Oy	Ruonakangas	Santra	X					
Omaisten edustaja	Sillanpää	Jarmo		X	Lehtonen	Veijo	X	

OmaPolku ry	Myllylä	Anne	X		Rantanen	Valtteri		X
Parik-säätiö	Sievinen	Taija		X				
Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä	Saranpää	Tarja	X		Borenus	Jyrki		X
Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä	Tarkkonen	Jaana		X				
Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri	Lauri-Hettula	Päivi	X		Laitinen	Pentti		X
Rinnekoti-Säätiö	Granö	Sirpa	X		Rimpiläinen	Maija		X
Steg för Steg	Bergholm	Jonas	X					
Tampereen kaupunki	Ruuska	Tuire		X	Räsänen	Marjaana		X
Turun kaupunki	Kiiski	Kaisa		X	Lehtonen	Anita	X	
Työnantajasektorin edustaja	Liimatta	Jari		X				
Varsinais-Suomen erityis- huoltopiirin kuntayhtymä/Kehitysvamma-alan tuki- ja osaamiskeskus	Valtonen	Pirjo	X		Koski	Tiina	X	
Muut osallistujat								
Organisaatio	Sukunimi	Etunimi	Läsnä	Pois-sa				
Kehitysvammaliitto	Grönstrand	Eeva	X					
Kehitysvammaliitto	Puhakka	Anneli	X					
STM	Pöyhönen	Eveliina	X					
Tulkki			X					
Tulkki			X					

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Timo Pesu avasi kokouksen klo 10.00.

2. Kokouksen asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin ilman muutoksia.

3. Läsnäolijat

Läsnä- ja poissaolijat todettiin yllä olevan listan mukaisesti.

4. Edellisen kokouksen muistion tarkistaminen

Edellisen kokouksen muistioon ei ollut huomautettavaa tai korjattavaa.

5. Ajankohtaiset kuulumiset valiokunnan jäsenten parista ja "maailmalta"

Katso kuulumiset muistion liitteestä.

6. Sosiaalihuollon työllistymistä tukevan toiminnan sekä työ- ja päivätoiminnan lainsäädännön uudistaminen: tilannekatsaus ja työskentelyn eteneminen **Sosiaalineuvos Eveliina Pöyhönen, STM**

- **Alustus**
- **Yleiskeskustelu**
- **Vastausten työstämistä Eveliina Pöyhösen esittämiin täsmäkysymyksiin**

Ks. Eveliinan diaesitys muistion liitteestä.

Eveliinan esityksestä poimittua:

- TEOS-työryhmän linjaukset annettiin 10.1.2014, nyt kirjoitetaan linjausten perusteella hallituksen esitystä uudeksi lainsäädännöksi. Ministeri on linjannut, että uuden lainsäädännön tulee olla voimassa viimeistään 2017. Hallituksen esitys uudeksi lainsäädännöksi annetaan kesäkuun loppuun mennessä 2014.
- Työryhmän työ on fokusoitu käsittelemään sosiaalihuollon roolia heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden tukemisessa. Heikossa työmarkkina-asemassa olevilla henkilöillä tarkoitetaan työikäisiä vammaisia, pitkäaikaissairaita ja pitkäaikaistyöttömiä henkilöitä, joiden tilannetta mietitään suhteessa työelämään. Ryhmä siis sisältää sekä työelämään pyrkivät henkilöt että ne, joilla ei ole tavoitteena työelämä.
- Työryhmän työskentelyssä on perattu TE-hallinnon, Kelan sekä kunnan muiden hallintokuntien roolia suhteessa sosiaalihuollon palveluihin.
 - Kela on kehittämässä omaa työhönvalmennustansa; kehittämistyössä huomioidaan paremmin myös kehitysvammaisten ihmisten tarpeet. Kelan ammatillisen kuntoutuksen palveluihin pääsy perustuu harkintaan.
- Työvoiman palvelukeskuksen (TYP) asiakkaaksi pääsemisen on ajateltu edellyttävän yli 25-vuotiaiden kohdalla 1 vuoden työttömyyttä ja alle 25-vuotiaiden kohdalla puolen vuoden työttömyyttä.
 - Tämänkin takia on olennaista, että kaikki työllistymistä tavoittelevat henkilöt – myös työkyvyttömyysetuutta saavat – ilmoittautuvat TE-toimistoihin työttömiksi työnhakijoiksi, minkä v. 2013 voimaan tullut uusi laki julkisista työvoimapalveluista mahdollistaa. Tällä hetkellä työkyvyttömyyseläkkeellä olevia ihmisiä on TE-hallinnossa todella vähän työttöminä työnhakijoina. Niin kauan kuin heitä ei TE-hallinnon rekistereissä ole, TE-hallinnolla ei ole tarvetta kehittää palvelujaan näiden asiakkaiden kannalta. On siis tärkeä ”jättää jälki” TE-hallintoon siitä, että vammaisia, työkyvyttömyyseläkkeellä olevia työnhakijoita todella on.
 - Ilman työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautumista em. TYP-asiakkuuskriteerit eivät täyty.
 - Kuitenkin myös kunnan sosiaalitoimi voi ohjata henkilöitä TE-hallinnon palveluihin jo ennen TYP-kriteerien täyttymistä.
- Yläotsikkona TEOS-laissa on sosiaalinen kuntoutus, jonka alla ovat a) työllistymistä edistävä sosiaalinen kuntoutus ja b) osallisuutta ja toimintakykyä edistävä sosiaalinen kuntoutus.
- TEOS-lain edustama toimintamalli edellyttää vahvaa palveluohjauksellista otetta. Työllistymistä edistävän sosiaalisen kuntoutuksen kohdalla tämä vastuu on TE-hallinnossa, mutta sitä voidaan ja pitää tehdä vahvassa yhteistyössä kunnan ja Kelan kanssa. Osallisuutta edistävän sosiaalisen kuntoutuksen koordinaatiovastuu on kunnan sosiaalihuollolla.

- Tulevassa TEOS-laissa tullaan säätämään nykyistä tarkemmin työtoimintaan liittyvästä työsuojelusta, vuosilomista yms.
- Uudessa lainsäädännössä tarvitaan joka tapauksessa siirtymäaika, jotta toimintatapojen muuttuminen mahdollistuu.
- Tällä hetkellä haetaan vielä TEOS-työryhmän ja Valas-työryhmän (vammaislakien yhdistäminen) välillä sitä, mihin lainsäädäntöön vaikeavammaisten päivätoiminta tulee. Samoin vielä pohditaan sitä, paljonko TEOS-lakiin tulee subjektiivisia oikeuksia vai tulevatko ne uuteen vammaislakiin. Tällä hetkellä ajatuksena on, että vaikeavammaisten päivätoiminta tulisi TEOS-lakiin, jotta se toimisi sellaisena kokonaisuutena kuin alkuperäinen tarkoitus on ollut.
- Tällä hetkellä työryhmässä pohdituttaa esimerkiksi se, pitäisikö/voisiko työtoimintaa olla myös osana osallisuutta ja toimintakykyä edistävässä sosiaalisessa kuntoutuksessa vai ainoastaan työllistymistä edistävässä sosiaalisessa kuntoutuksessa. Lisäksi pohditaan, voiko työtoiminta olla tuotannollista työtä (ja millä ehdoin), vai tullee sen olla vain yleishyödyllistä.
 - Todennäköisesti työtoiminnasta säädetään niin, että työtoimintaa voidaan toteuttaa yrityksissä, mutta vain määräaikaisesti. Mutta miten tämä poikkeaa TE-hallinnon työkokeilusta?
 - Mitä työtoiminta olisi niiden osalta, jotka eivät tavoittele palkkatyötä? Sääntämisessä on huomioitava työoikeudenkin näkökulma, jotta työsuhteen tunnusmerkistö ei täyty. Miten pitkäkestoinen/pysyvä työtoiminta pitäisi säätää, jotta työsuhteen kriteerit eivät täyty?
 - Työtoiminta ei enää olisi yläkäsite, vaan yksi toimintatapa.
 - Pitääkö mennä siihen, että jos tehdään tuotannollista työtä, siitä pitää maksaa palkkaa edes vähän? Johtaako tämä siihen, että työkeskukset suljetaan, kun kunnilla ei varaa maksaa palkkaa?
- Sosiaalisten yritysten lainsäädäntöä ollaan uudistamassa. Nykyinen työpankkikokeilu ja sosiaalinen yritys -lainsäädäntö todennäköisesti yhdistetään, ja sosiaalisilta yrityksiltä edellytetään isompaa kokoa ja isompaa määrää heikossa työmarkkina-asetmassa olevia työnantajia.

Yleiskeskustelua, kommentteja, kysymyksiä ja tarkennuksia:

- Kelan vahvempi rooli myös kehitysvammaisten ammatillisen kuntoutuksen/työhönvalmennuksen parissa on tervetullut suunta.
- Mitä tarkoitetaan kuntoutumisella? Miten rajattaisiin tuotannollinen ja yleishyödyllinen työ, kun kaikella työllä voidaan nähdä taloudellinen arvo. Miten porrastus tavalliseen työelämään tapahtuisi, jotta päästään kiinni työelämään ja oikeisiin työnantajiin? Nähdäänkö sosiaalinen kuntoutus TEOS-lain myötä kiinteämmin osana kuntoutusjärjestelmää? Miten tämä oikeasti nivoutuu osaksi kuntoutuspalveluja?
 - Eveliinan vastaus: sosiaalisen kuntoutuksen käsitettä todennäköisesti tuodaan myös uuteen sosiaalihuoltolakiin → uusi kuntoutuksen muoto. Sosiaalityön kattokäsite, sosiaalityön yleinen lähestymistapa → vahvistaa sosiaalityön lähestymistapaa, sosiaalihuollon ammattihenkilöstön panostusta, heidän osaamisaluettaan. Kuntoutus-näkökulma liittyy siihen, että toiminnan tulee olla tavoitteellista: joko työllistyminen tai toimintakyvyn, hyvinvoinnin ja osallisuuden paraneminen.
- Palkkatukea pitäisi maksaa ilman minimiansaintarajaa.
- Työllistämiskiintiöiden rooli Suomessa vammaisten ihmisten työllistymisen tukemisessa?
 - Eveliinan vastaus: Kiintiöt ovat kaukana suomalaisesta traditiosta, ja vammaisjärjestöt vastustavat niitä. Kiintiötyöllistäminen ei siksi ole Suomessa realistinen näkökulma.

- Työosuusraha: palvelun käyttämisestä ei pitäisi maksaa, ja tehdystä työstä pitäisi tulla korvaus työn tekijälle. Ihmisillä tulisi siis olla mahdollisuus saada jotain korvausta tekemästään työstä. Vaikka työosuusraha vaikuttaa pieneltä, ei-motivoivalta, se ei ole sitä palvelujen käyttäjien kannalta. Esimerkki Rinnekotisäätiöstä: työosuusraha muuttui vuoden alusta työtoiminnassa (5€) ja työhönvalmennuksessa (10€) kaikille samaksi ja poistui päivätoiminnasta kokonaan. Osa päivätoiminnan asiakkaista oli pettynyt, mutta kukaan ei lopettanut toimintaa. Useampi asiakas kiinnostui kuitenkin keskustelemaan omasta etenemisestään työtoiminnan puolelle ja osa on ollut myös tarkkana sen kanssa, että ei tulisi poissaoloa kun työosuusraha on noussut. Eli on ollut selvästi motivoiva merkitys tuolla pienellä rahalla.
- Mitä tapahtuu avotyötoiminnassa tällä hetkellä oleville ihmisille, jos yrityksissä toteutettavaan työtoimintaan laitetaan aikaraja? Mihin kaikki ihmiset laitetaan, jos pitkäkestoinen työtoiminta avoimilla työmarkkinoilla kielletään?
- Kokonaispaketti on fiksusti ja terveesti rakennettu, ja se avaa hyviä näköaloja. Ei ole diagnoosipohjaisesti rakennettu → työllistymistä edistävä sosiaalinen kuntoutus ei enää kehitysvammaisuuspalvelu, vaan mukana on muitakin kohderyhmiä, joille mietitään elämänhallintaan ja arjen hallintaan, psykososiaaliseen toimintakykyyn liittyviä tukitoimia. Voisiko osallisuutta ja toimintakykyä edistävä sosiaalinen kuntoutus olla enemmän kohderyhmäfokusoitua?
- Perinteisesti on niin, että kehitysvammaisen henkilö on joko päivätoiminnassa, työkeskuksessa työtoiminnassa tai avotyötoiminnassa. Toivottavasti uusi lainsäädäntö ei johda siihen, että henkilö voi olla ainoastaan yhdessä palvelussa, ts. ei pelkää työllistymistä edistävässä toiminnassa vaan voi olla myös osallisuutta ja toimintakykyä edistävässä toiminnassa. Kehitysvammaisia ihmisiä työskentelee työsuhteessa tuetun työllistymisen palvelun kautta, mutta ovat silti parina päivänä viikossa muussa toiminnassa. Ihmiset itse tuovat esiin, että he eivät jaksavat tehdä töitä viitenä päivänä viikossa, mutta jaksavat 3 päivänä viikossa, kun saavat 2 päivänä viikossa vertaistukea ja ohjaaja lähempänä kuin palkkatyössä, On tärkeää "varjella" tämäläntyyppisiä monipuolisia mahdollisuuksia, etteivät ne häviä tässä myllerryksessä.
 - Eveliinan vastaus: Tarkoituksena on mahdollistaa monenlaiset palvelukokonaisuudet eikä luoda "laatikoita", joihin ihmiset sijoittuvat. Asiakkaan palvelupaketti on kokonaisuus, joka sisältää eri asioita/palveluja asiakkaan tarpeen mukaan. "Osallistumispakot" liittyvät vain työttömyysturvaan, jossa on tietyt velvoitteet osallistua toimenpiteisiin.
- TEOS-linjaukset ja lainsäädäntö edellyttävät alan toimijoilta skarppaamista yksilöllisessä suunnittelussa. Monin paikoin tapahtuu niin, että ihmiset vain laitetaan palveluiden piiriin ja siellä he keikkuvat eläkeikänsä asti. Muutoksen toteuttaminen edellyttää sitä, että ryhdytään asettamaan yksilöllisiä tavoitteita, tehdään yksilöllistä tuki- ja palvelusuunnittelua ihmisten omista tarpeista lähtien. Tätä osaamista ja työkäytäntöä tulee ajaa sisään muutoksen tueksi. Yksilölliset tulevaisuudensuunnitelmat, tavoitesuunnitelmat, jotka koordinoidaan TE-toimiston suunnitelmien kanssa – ilman niitä ei tässä pärjätä.
 - Eveliinan vastaus: Kun laki tulee voimaan, tarkoitus on järjestää kuntakierroksia, koulutuksia, verkkokäsikirja (vrt. kuntouttavan työtoiminnan käsikirja).
- Ollaanko nyt pääsemässä selkeytykseen vai vielä monimutkaisempiin kuvioihin? Miten käy niiden ihmisten, jotka ovat olleet pitkään avotyötoiminnassa? Kumpi jää määräävään rooliin, kun tehdään ratkaisuja: asiakkaan vai kunnan?

- Uudistus asettaa ajattelumme ihan toiselle tolalle: kunkin henkilön oman yksilöllisen elämänpolun tavoitteellisuus, yhdessä suunnittelu, palveluohjaus voimakkaasti mukaan työnkuvaan.
- TYP:n rooli näyttäytyy ratkaisevana: TE-toimisto on taustalla, mutta TE-toimisto ei ole varsinainen toimija, vaan TYP. TE-toimiston rooli on muuttunut niin, että TE-toimisto katoaa nettimaailmaan... TYP:it palvelevat, siellä on kokemusta yksilöllisestä palvelusta. Toisaalta TYP:ssä askarruttaa se, että työote on TYP:ssä ja sosiaali-huollossa aika erilainen. TE-hallinnossa sanotaan enemmän, että "tässä on tämä, hoida itse ja järjestä". Työntekijöiden on jalkauduttava asiakkaiden todellisuuteen ja rinnalla kulkemiseen. Tarvitaan ihmistä, työntekijää, joka on konkreettisesti mukana kanssakulkijana – ei voida vain työntää paperia käteen ja sanoa, että nähdään 3 kk:n päässä. Jos tähän kanssakulkemisen työotteeseen ei päästä, tämä muutos ei onnistu, vaikka lähtökohta onkin tosi hyvä.
- Kun pohditaan työtoiminnan toteuttamista yrityksissä, on olennaista muistaa, että suurin osa avotyötoiminnassa olevista kehitysvammaisista henkilöistä on kuntasektorilla, kuntien eri toimipisteissä. Miten tähän TEOS-laissa suhtaudutaan? Kuntien toiminnoissa on hirvuinen määrä kehitysvammaisia ihmisiä avotyötoiminnassa. Asian muuttaminen on mahdollista, mutta sen eteen täytyy tehdä jumalattomasti töitä. Me, jotka kentällä toimimme, työntekijät + luottamushenkilöt: meillä on misio haastaa kunta ottamaan oikeasti vastuuta. Meillä on viestinviejän vahva paikka.
- Rakenteellinen muutos on iso haaste: työkeskuksissa ollaan tällä hetkellä tuotannon osaajia, ei valmennuksen. Muutoksen toteuttaminen voi tarkoittaa tilapäisesti resurssien lisätarvetta. Vastustusta on varmasti kovasti.
- Koulutuspolitiikka vaikeuttaa yksilöllisten suunnitelmien tekemistä. Erityisammattikoulut ovat vähentäneet koulutuspaikkoja (esimerkiksi Turun seudulla). Riskinä on, että 16-17-vuotiaat kehitysvammaiset henkilöt päätyvät suoraan toimintakeskukseen ilman ammatillista koulutusta.
- Kuinka paljon TYP-toiminta uudistuu? Mikä on kunnan osuus palveluna TYP:ssä? Ovatko toimintakeskukset TYP-kokonaisuuden alla vai ei? Miten tuetun työn työhönvalmennus saataisiin uudessa lainsäädännössä lisättyä muuallekin, olisiko sekin TYP:n alaisuudessa kunnan osuudessa?
 - Eveliinan vastaus: TYP-laissa ei määritetä mitenkään, mitkä kunnan tehtävät ovat osana TYP-toimintaa. TE-hallinnon ja kunnan tulee osoittaa saman verran henkilökuntaa. Kunta toteuttaa TYP-roolinsa ja -palvelunsa parhaaksi näkemällään tavalla.
- Miten ehkäistään, että ihminen ei joudu palloilemaan TYP:ssä – onko yksi nimetty ihminen, ns. omatyöntekijä?
 - Eveliinan vastaus: Asia muotoutuu TYP:ien toiminnan kautta – laissa ei tulla säätämään näin tarkasti. Ideana, että moniammatillinen tiimi katsoo asiakkaan tilanteen. Alkuun tehostettu kartoitusjakso, jossa parin kuukauden aikana selvitetään ihmisen tuen tarve. TYP vastaa kokonaisuudesta, mutta kennellä on prosessivastuu – se voi vaihdella asiakkaan mukaan.
- Millainen vuoropuhelu TEOS-työryhmällä ollut osatyökykyiset työssä -ohjelman kanssa, joka on luonut työkykykoordinaattori-roolin?
 - Eveliinan vastaus: Osatyökykyiset työssä -ohjelman pilottikokeilut ovat käynnistymässä. Nyt odotellaan, millaisia kokemuksia piloteista saadaan ja katsotaan, miten ne asettuvat kokonaisuuteen. Pitää vain yrittää jollain tavalla sovittaa osat järkevasti kokonaisuudeksi.

- Onko niin, että vammaispalvelut eivät enää jatkossa ole työtoiminnan ja tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen järjestäjänä/tilaajana?
 - Eveliinan vastaus: Työtoiminnan järjestämisvastuu on kunnan sosiaalihuollolla. Sosiaalihuollon sisällä kunta voi organisoida järjestämisen/tilaamisen parhaaksi katsomallaan tavalla. TE-hallinnon pitää lähtökohtaisesti olla mukana alusta alkaen työllistymistä edistävässä sosiaalisessa kuntoutuksessa, vaikka asiakas ei vielä täytä TYP-kriteerejä. Vammaispalvelut voivat olla aktiivisia, koska vammaispalveluissa tavataan asiakkaita – jos asiakastyössä todetaan, että tavoitteena työllistyminen, otetaan yhteys TE-hallintoon ja mennään vaikka yhdessä sinne. Kumppanuus on päivän sana, koska resurssit ovat tosi tiukoilla.
- Mitä tapahtuu työhönvalmennukselle?
 - Eveliinan vastaus: TE-hallinnon palveluvalikossa on lyhytkestoista työhönvalmennusta (50 h/vuosi). Kelalla on oma työhönvalmennuksensa. Jos työhönvalmennus halutaan säilyttää myös sosiaalihuollossa, sen pitää sisällöllisesti erota selvästi TE-hallinnon ja Kelan työhönvalmennuksesta – ei voi olla päällekkäisyyksiä.
- Jos sosiaalihuollon puolella katsotaan, että työhönvalmennusta ei tarvitse olla siellä, pystytäänkö TE-hallinnon ja Kelan työhönvalmennuksen sisältöihin vaikuttamaan niin, että ne palvelisivat paremmin tätä asiakaskenttää?
 - Eveliinan vastaus: Kela on jo ilmoittanut uudistavansa palveluitaan. Kelan palvelut eivät kuitenkaan tule automaattisesti, vaan ovat harkinnanvaraisia. Meidän on arvioitava sosiaalihuollon rooli tässä kokonaisuudessa.
- Olisi tärkeä, että työhönvalmennus säilyy myös sosiaalihuollossa – TE-hallinnon ja Kelan työhönvalmennus eivät riitä/kohtaa riittävästi kehitysvammaisten ihmisten tarpeita. Kehitysvammaiset ihmiset tarvitsevat kanssakulkijan rinnalleen. Ehdottomasti sosiaalihuollossa tarvitaan jatkossakin työhönvalmennusta. Jos halutaan lisätä työllistymisiä, täytyy lisätä myös työhönvalmennusta. Tuen tarve ei kehitysvammaisten ihmisten osalta lopu siihen, että asiakas pääsee töihin, vaan tarvitaan jatkuva, tarvittaessa käytettävissä oleva tuki. Meidän asiakkaissamme on myös niitä, jotka tarvitsevat jonkinlaisen tuen vaikka loppuäkseen, joku jonka puoleen voi kääntyä esimerkiksi työpaikan muutostilanteissa. Pelkästään työyhteisön antama tuki ei riitä. Muut työhönvalmennuspalvelut ovat määräaikaista, liian lyhyitä, sieltä ei ole saatavissa sitä tuttuutta ja jatkuvuutta, jota kehitysvammaiset ihmiset tarvitsevat. Kertaalleen valmentamisella ei välttämättä ole siirtovaikutuksia, ts. kun työpaikalla tulee vastaan uusi tilanne tai työtehtävät muuttuvat, tarvitaan taas valmennusta ja tukea.
- Työllistymistä edistävä sosiaalinen kuntoutus = sosiaalihuollon työhönvalmentajan työpanos?
- Sosiaalihuollon työhönvalmennusta tarvitaan myös siirtymävaiheissa, kuten ammattikoulutuksesta työelämään siirryttäessä. Tuki tähän vaiheeseen on välttämätöntä, jotta henkilön ei tarvitse jäädä odottelemaan puolen vuoden tai vuoden työttömyyttä. Ammatillisten opintojen ja työelämän tulee kohdata paremmin: työharjoittelupaikat tulee hankkia sieltä missä on realistisia työllistymismahdollisuuksia, opiskelumaailma tulee saada lähemmäs työelämää. Pelkkä koulutuspaperi ei riitä, jos esim. työssäoppimisjaksoja ei ole lainkaan toteutettu tavallisilla työpaikoilla. Onnistuneita siirtymiä on saatu aikaan, kun jo ammatillisten opintojen aikana on kunnan, TE-hallinnon ja oppilaitoksen kesken yhdessä mietitty työssäoppimispaikkoja ja arvioitu tulevaa työllistymistä. Tällöin on saatu jo työssäoppimisjakson aikana haarukoitua työhönvalmentajan tuen tarvetta työllistymisessä. Ainakin ammatillisten opintojen jälkeen työllistyminen on (pääsääntöisesti) sitä epätodennäköisempää, mitä pitempään sitä valmistellaan. Tuetun työllistymisen palvelun tulisi

huomioida tämä. Pyrkimyksenä pitäisi olla mahdollisimman pikainen siirtyminen tavalliselle työpaikalle. Myös siinä siirtymävaiheessa kun siirrytään työtoiminnasta koulutukseen voidaan tarvita tukea. Kouluilla ei ole mahdollisuutta tukea työharjoittelujaksoja – työhönvalmentajan apua on käytetty työssäoppimisjaksoilla.

- TE-hallinnon roolin selkeytyminen ja kasvaminen suunnitelmissa on erittäin hyvä asia. Miten työttömien aktivointiraha saataisiin leivottua tähän kokonaisuuteen sisään?
- Ollaanko työllistymispohdinnoissa jumahdettu palkkatyömalliin? Myös tuettu työosuuskuntatoiminta ja tuettu yrittäjyys mahdollisuuksina hyötyä rahallisesti omasta työpanoksesta, myös työtoiminnassa. Tällä vältettäisiin työosuusraha-ansa. (Sih-teerin huomautus: ks. myös KVANK Työn ja päivätoiminnan valiokunnan kehittämismisio: http://www.kvank.fi/wp-content/uploads/KVANK_TP-valiokunta_Visioty%C3%B6ryhm%C3%A4_20.11.2013_Muistio_Liite-1.pdf.)
- Lain sanamuodon pitäisi olla "Työllistymistä edistävä ja työssä pysymistä tukeva sosiaalinen kuntoutus"!
- Eveliinan kysymys: riittääkö nykyinen henkilöstö, jos työtettä muutetaan vai tarvitaanko lisää henkilöstöresursseja? Osallistujien vastauksia:
 - Lisäresurssina tarvitaan koulutusta työntekijöille.
 - Tarvitaan ehdottomasti lisää panostusta työhönvalmennukseen = lisää käsiä ja jalkoja. Missä määrin tätä resurssia voidaan saada muuttamalla työntekijöiden tehtäväkuvia?
 - Näiden asioiden ympärillä hääriä paljon eri toimijoita ja ihmisiä – näiden resurssien parempi koordinointi ja yhteissuunnittelu! Resursseja lienee paljonkin, mutta mitä kukin oikeasti tekee ja toisistaan tietäen ja yhdessä suunnitellen? Konkreettisenä esimerkkinä työnetsintä, jota tehdään säätiöiden kuntien, järjestöjen, projektien yms. toimesta...
 - Aika paljon voidaan hyödyntää olemassa olevia resursseja kohdentamalla niitä eri tavalla. Tämä edellyttää uutta oppimista ja asenteen muutosta henkilökunnalta. Osittain tarvitaan kuitenkin myös lisää käsiä ja päitä ja jalkoja: kun siirrytään suljetussa ympäristössä ja ryhmissä toimimisesta yksilöllisiin suunnitelmiin ja yksilölliseen tukeen, tarvitaan lisäresurssia. Tiettyyn pisteeseen asti työhönvalmennusta voidaan tehdä ryhmämuotoisesti, mutta sitten kun ollaan oikeasti siirtymävaiheessa, tarvitaan yksilötyötä ja siihen tarvitaan resurssia.
 - Mikä on sellaista työtä, joka voitaisiin jättää tekemättä, jota tehdään "vanhasta tottumuksista", josta voitaisiin päästää irti? On turvallista tehdä sitä mitä on aina tehty...
 - Työllistymistä ja työssä pysymistä edistävä sosiaalinen kuntoutus: kohde-ryhmä on laajempi kuin kehitysvammaiset asiakkaat. Kun katsotaan kenttää kokonaisuudessaan, toimijoita ja työntekijöitä on paljon. Jos nämä saadaan yhden lainsäädännön ja palvelujärjestelmän alle, luulisi että samasta resursista saisi irti enemmän kuin tänä päivänä. Mutta tarvitaan myös lisäresursseja em. syistä.
 - Mitä yksilöllisempiin ratkaisuihin mennään, sitä enemmän se vaatii resursseja – onko resurssia, jota voidaan kohdentaa toisin?
- Päivätoiminta voisi olla niin monimuotoista, että se vastaisi sosiaalisen yhdessäolon ja kuntoutuksen tarpeisiin – työkeskus olisi selvästi työhönvalmentava, mittaava paikka? Tällä hetkellä työtoiminnan sisällä on aika paljon päivätoiminnan piirteitä, esim. retkiä yms. Alihankintatyö vähenee ja vähenee. Sisältääkö TEOS-hahmotelma ajatuksen siitä, että työ- ja toimintakeskukset lopetetaan? Moni asiakkaista ei ole päässyt kokeilemaan muuta – on vaikea ottaa kantaa, jos ei ole koskaan saanut kokeilla. On myös totta, että on aina ihmisiä, jotka palaavat takaisin "perustoimin-

taan”, ja se on ihan ok. Jotta uskaltaa lähteä kokeilemaan, on oltava ”takuu” siitä, että voi tulla takaisinkin. Toimintakeskukset ovat nykyisellään aikamoinen sekoitus: jotkin ovat profiloituneet päivätoimintaan tai valmennukseen, jotkin tuotannolliseen työhön, joissakin työ- ja päivätoiminta sekoittuvat. Muutoksessa ei pidä poistaa vaihtoehtoja, vaan lisätä niitä entisestään. Ihan lyhyessä ajassa ei voida sanoa, että toimintakeskukset kiinni ja alihankintatyöt pois – pitkä siirtymäaika. Nuoret eivät ole erityisen kiinnostuneita alihankintatöistä.

- o Eveliinan kommentti: Lainsäädännön näkökulmasta ei puhuta työkeskuksista vaan työtoiminnasta. Joka tapauksessa muutokseen menee oma aikansa.
- Mikä on vapaaehtoistyön rooli näissä pohdinnoissa? (Sihteerin huomautus: ks. myös KVANK Työn ja päivätoiminnan valiokunnan kehittämissiisio: http://www.kvank.fi/wp-content/uploads/KVANK_TP-valiokunta_Visioty%C3%B6ryhm%C3%A4_20.11.2013_Muistio_Liite-1.pdf.) Työllistymien palkkatyöhön yksi suunta, toinen suunta on kaikki muu mielekäs tekeminen. Jos mietitään muita kuin kehitysvammaisia ihmisiä, jotka ovat palkkatyön ulkopuolella – he hengaillevat siellä missä hengaillevat, osa tekee vapaaehtoistyötä... Päivätoiminnan puolella on oppimisen paikka: tähän asti on tuettu kehitysvammaisia ihmisiä päivätoimintakeskuksiin muiden kehitysvammaisten ihmisten pariin. Osallisuus kuitenkin on myös yhteiskunnallista osallisuutta, eli tukea ja toimintaa pitää suunnata myös kaikkialle muualle missä ihmisiä on, ulos toimintakeskuksista. Jos käytetään analogiana työhönvalmennusta: työhönvalmentaja on kanssakulkija, joka tukee työhön pääsemisessä. Tällöin sosiaalihuollon rooli osallisuutta ja toimintakykyä edistävässä sosiaalisessa kuntoutuksessa olisi tuen järjestämisen siihen, että ihminen voi hyödyntää kaikkia niitä mahdollisuuksia, joita ympäröivä yhteiskunta tarjoaa. Sosiaalihuollon tehtävä ei siis välttämättä ole itse toiminnan vaan tuen järjestäminen.

Oppimiskahvila Eveliinan täsmäkysymyksistä:

- Kirjureina toimivat Heikki Seppälä, Pertti Rinkinen, Sirpa Granö ja Mari Hakola.
- Ks. ryhmäkeskustelujen yhteenvedot ja yksityiskohtaiset muistiinpanot muistion liitteestä.

7. Seuraavat kokoukset

Maanantai 28.4.2014, Kouvola

- Paikkana on todennäköisesti Kuusankoskitalo.
- Tutustumiskohteina Helmi Café ja Mehiläisen pesula.
- Järjestelyissä on tärkeä ottaa huomioon juna-aikataulut: tulijoita Helsingin lisäksi mm. Turun ja Tampereen suunnista.
- Kouvolan rautatieasemalta siirtyminen Kuusankoskitalolle kestää autolla 10-15 minuuttia. Sihteerin pyytää kokoukseen ilmoittautumisen yhteydessä kertomaan, onko kuljetustarvetta asemalta Kuusankoskitalolle; kuljetusta järjestetään tarpeen mukaan.
- Kokouksen aiheita:
 - o Laatusuositustyöryhmän työskentely
 - o Kokemuksia Rinnekotisaatiön sosiaalisesta yritystoiminnasta → ratkaistaan päivän kokonaisuikataulun mukaan, käsitelläänkö tämä aihe huhtikuun kokouksessa vai syksyn kokouksessa.

8. Muut mahdolliset asiat

Ei muita asioita.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.59.

Liite: Kokouksen diaesitys